DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 6 oktober 2009 *

I mål C-40/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Juzgado de Primera Instancia nr 4 de Bilbao (Spanien) genom beslut av den 29 januari 2008, som inkom till domstolen den 5 februari 2008, i målet

Asturcom Telecomunicaciones SL

mot

Cristina Rodríguez Nogueira,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna M. Ilešič, A. Tizzano (referent), E. Levits och J.-J. Kasel,

* Rättegångsspråk: spanska.

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Asturcom Telecomunicaciones SL, genom P. Calderón Plaza och P. García Ibaceta, abogados,

— Spaniens regering, genom J. López-Medel Bascones, i egenskap av ombud,

— Ungerns regering, genom K. Veres, R. Somssich och M.Z. Fehér, samtliga i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom W. Wils och R. Vidal Puig, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 14 maj 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan bolaget Asturcom Telecomunicaciones SL (nedan kallat Asturcom) och Cristina Rodríguez Nogueira angående verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom som meddelats i en tvist rörande betalningen av belopp som förfallit till betalning i enlighet med ett avtal om ett mobiltelefonabonnemang som den sistnämnda hade ingått med bolaget.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 I artikel 6.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras

nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

4 Artikel 7.1 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

5 I bilagan till direktivet ges en vägledande förteckning över avtalsvillkor som kan anses oskäliga. Bland dessa anges i punkt 1 q i bilagan avtalsvillkor vars mål eller konsekvens är ”att upphäva eller inskränka konsumentens rätt att gå till domstol eller vidta andra rättsliga åtgärder, särskilt genom att kräva att konsumenten för tvister enbart till skiljeförfarande som inte är reglerat i lag, genom att orättmätigt inskränka konsumentens tillgång till bevismedel eller genom att pålägga konsumenten en bevisbörda som enligt gällande rätt bör ligga hos någon annan avtalspart”.

Den nationella lagstiftningen

6 Skyddet för konsumenter mot oskäliga avtalsvillkor följde i spansk rätt inledningsvis av den allmänna lagen nr 26/1984 om skydd för konsumenter och användare (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) av den 19 juli 1984 (BOE nr 176 av den 24 juli 1984) (nedan kallad lag nr 26/1984).

7 Lag nr 26/1984 ändrades genom lag nr 7/1998 om allmänna avtalsvillkor (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación) av den 13 april 1998 (BOE nr 89 av den 14 april 1998) (nedan kallad lag nr 7/1998). Genom lag nr 7/1998 införlivades direktiv 93/13 med nationell rätt.

8 Genom lag nr 7/1998 infördes bland annat en artikel 10 bis i lag nr 26/1984. I punkt 1 i nämnda artikel föreskrivs att ”[v]illkor som inte har varit föremål för individuell förhandling och som i strid med kravet på tro och heder medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten anses oskäliga. De villkor som räknas upp i den första tilläggsbestämmelsen i denna lag ska under alla omständigheter betraktas som oskäliga …”

9 Artikel 8 i lag nr 7/1998 har följande lydelse:

”1. Allmänna villkor som strider mot bestämmelserna i denna lag, eller mot någon annan tvingande bestämmelse eller förbud, till nackdel för den som har ingått avtalet är ogiltiga, såvida inte något annat föreskrivs i nämnda bestämmelser.

2. Detta gäller i synnerhet de allmänna villkor som har införts i konsumentavtal och som ska betraktas som oskäliga, åtminstone i den mening som avses i artikel 10 bis och första tilläggsbestämmelsen i lag nr 26/1984 …”

10 Vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen reglerades skiljeförfaranden genom lag nr 60/2003 om skiljeförfarande (Ley 60/2003 de Arbitraje) av den 23 december 2003 (BOE nr 309 av den 26 december 2003) (nedan kallad lag nr 60/2003).

11 I artikel 8.4 och 8.5 i lag nr 60/2003 föreskrivs följande:

”4. Underrätten på den ort där skiljedomen har meddelats är behörig att fatta beslut om verkställighet enligt artikel 545.2 i civilprocesslagen …

5. Talan om ogiltigförklaring av skiljedomen ska väckas vid Audiencia Provincial på den ort där skiljedomen har meddelats.”

12 I artikel 22.1 och 22.2 i nämnda lag föreskrevs följande:

”1. Skiljemännen kan pröva sin egen behörighet samt invändningar avseende skiljeavtalets existens eller giltighet eller andra invändningar som utgör hinder för att pröva tvisten i sak. Härvid ska ett skiljeavtal som utgör en del av ett annat avtal betraktas som en överenskommelse som är oberoende av de övriga avtalsvillkoren. Ett beslut från skiljemännen att ogiltigförklara avtalet innebär inte att skiljeavtalet blir ogiltigt.

2. De invändningar som avses i första stycket ska framföras senast då svaromålet inges. Den omständigheten att en part har utsett eller deltagit i utnämningen av skiljemännen hindrar inte parten från att göra sådana invändningar. En invändning om att prövningen av en fråga inte omfattas av skiljemännens behörighet ska framföras så snart som frågan uppkommer under förfarandets gång.

Skiljemännen kan endast godta invändningar som har framförts senare för det fall dröjsmålet är motiverat.”

13 Artikel 40 i samma lag hade följande lydelse:

”Talan om ogiltigförklaring av en slutlig skiljedom kan föras i enlighet med bestämmelserna i denna avdelning.”

14 I artikel 41.1 i lag nr 60/2003 föreskrevs följande:

”En skiljedom kan endast förklaras ogiltig när den part som framställt yrkande därom har påstått och visat

…

f) att skiljedomen strider mot grunderna för rättsordningen.

…”

15 Enligt artikel 41.4 i nämnda lag skulle en talan om ogiltigförklaring av skiljedomen väckas inom två månader från delgivningen av densamma.

16 I artikel 43 i lag nr 60/2003 föreskrevs följande:

”Den slutliga skiljedomen vinner laga kraft och kan endast bli föremål för en talan om ogiltigförklaring med stöd av de bestämmelser i civilprocesslagen som avser lagakraftvunna domar.”

17 I artikel 44 i samma lag angavs följande:

”Domarnas verkställighet regleras av bestämmelserna i civilprocesslagen och i denna avdelning.”

18 I artikel 517 punkt 2.2 i lag nr 1/2000 om civilprocess (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil) av den 7 januari 2000 (BOE nr 7 av den 8 januari 2000, nedan kallad lag nr 1/2000) anges att skiljedomar och beslut i skiljeförfaranden kan bli föremål för verkställighet.

19 Artikel 559 punkt 1 i lag nr 1/2000 har följande lydelse:

”Den mot vilken verkställighet är riktad kan åberopa hinder mot verkställighet på grund av följande brister i förfarandet:

1. Den mot vilken verkställighet är riktad saknar den egenskap eller ställning som anges i ansökan.

2. Den som begär verkställighet saknar, eller har inte styrkt att den har, den behörighet eller ställning som anges i ansökan.

3. Beslutet om verkställighet är ogiltigt i sin helhet på grund av att det inte innehåller det beslut eller den skiljedom som går vederbörande emot, den handling som företetts uppfyller inte de rättsliga villkoren för att vara verkställbar, eller åsidosättande av artikel 520 i denna lag vid prövningen av ansökan om verkställighet.

4. Exekutionstiteln brister i äkthet för det fall det rör sig om en skiljedom som inte har registrerats hos notarie.”

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

20 Den 24 maj 2004 ingick Asturcom och Cristina Rodríguez Nogueira ett avtal om mobiltelefonabonnemang. Avtalet innehöll en skiljeklausul enligt vilken tvister angående verkställighet av nämnda avtal skulle avgöras genom skiljeförfarande vid Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Europeiska skiljedomsorganisationen) (nedan kallad AEADE). Skiljedomstolens säte, vilket inte framgick av avtalet, är i Bilbao.

21 Då Cristina Rodríguez Nogueiras dels försummade att betala en del fakturor, dels sade upp avtalet innan den minsta abonnemangstiden hade löpt ut, inledde Asturcom ett skiljeförfarande vid AEADE.

22 I skiljedomen, som meddelades den 14 april 2005, förpliktades Cristina Rodríguez Nogueira att betala ett belopp på 669,60 euro.

23 Eftersom Cristina Rodríguez Nogueira inte väckte talan om ogiltigförklaring av nämnda skiljedom, vann den laga kraft.

24 Den 29 oktober 2007 ansökte Asturcom om verkställighet av nämnda skiljedom vid Juzgado de Primera Instancia nr 4 de Bilbao.

25 Juzgado de Primera Instancia nr 4 de Bilbao konstaterade i beslutet om hänskjutande att skiljeklausulen i abonnemangsavtalet var oskälig, bland annat med hänsyn till följande: För det första översteg den kostnad som konsumenten fick betala för att ta sig till skiljedomstolens säte summan av den i målet vid den nationella domstolen

omtvistade skulden. Vidare låg sätet, som inte hade angetts i avtalet, långt från konsumentens bostadsort. Slutligen påpekades att nämnda instans själv utformar de avtal som företagen sedan använder.

26 Den hänskjutande domstolen har emellertid även anfört att det i lag nr 60/2003 inte föreskrivs någon möjlighet för skiljemän att ex officio pröva giltigheten av oskäliga skiljeklausuler, och att lag nr 1/2000 inte innehåller någon bestämmelse i vilken det föreskrivs att den domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en skiljedom som blivit slutlig har möjlighet att pröva huruvida en skiljeklausul är oskälig.

27 Juzgado de Primera Instancia nr 4 de Bilbao har mot denna bakgrund och med hänsyn till att den hyser tvivel om huruvida den nationella lagstiftningen är förenlig med gemenskapsrätten, och då särskilt med avseende på de nationella processreglerna, beslutat att förklara målet vilande och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Medför det konsumentskydd som säkerställs genom [direktiv 93/13] att en domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom som har avkunnats i konsumentens utevaro, ex officio kan pröva giltigheten av skiljeavtalet och följaktligen upphäva skiljedomen om skiljeavtalet innehåller en oskälig klausul till nackdel för konsumenten?”

Tolkningsfrågan

28 Den nationella domstolen har ställt sin fråga i syfte att få klarhet i huruvida direktivet ska tolkas så, att en nationell domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom som har avkunnats i konsumentens utevaro är skyldig att

ex officio pröva huruvida skiljeklausulen i det avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och nämnda konsument är oskälig, och ogiltigförklara nämnda dom.

29 För att kunna besvara frågan påpekar domstolen inledningsvis att det skyddssystem som införs genom direktiv 93/13 grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll (dom av den 27 juni 2000 i de förenade målen C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial och Salvat Editores, REG 2000, s. I-4941, punkt 25, och av den 26 oktober 2006 i mål C-168/05, Mostaza Claro, REG 2006, s. I-10421, punkt 25).

30 Med hänsyn till det faktum att konsumenten befinner sig i underläge föreskrivs i artikel 6.1 i direktivet att oskäliga villkor inte är bindande för konsumenten. Enligt rättspraxis är detta en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 36, och dom av den 4 juni 2009 i mål C-243/08, Pannon GSM, REG 2009, s. I-4703, punkt 25).

31 Domstolen har även upprepade gånger understrukit att, för att säkerställa det skydd som eftersträvas med direktiv 93/13, kan den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren endast uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna (domen i de ovannämnda förenade målen Océano Grupo Editorial och Salvat Editores, punkt 27, och domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 26).

32 Det är mot bakgrund av dessa principer som domstolen har slagit fast att de nationella domstolarna har en skyldighet att ex officio pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt (domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 38).

33 Situationen i förevarande mål skiljer sig dock från den situation som behandlades i det ovannämnda målet Mostaza Claro, i det avseendet att Cristina Rodríguez Nogueira förhöll sig helt passiv under de olika förfarandena i tvisten med Asturcom och framför allt väckte hon inte talan om ogiltigförklaring av AEADE:s skiljedom i syfte att bestrida skiljeklausulens skälighet, varför skiljedomen nu har vunnit laga kraft.

34 Domstolen ska därför pröva huruvida kravet på att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga innebär att den domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet ska se till att konsumenten får ett heltäckande skydd, och detta utan att den senare har väckt talan i syfte att göra gällande sina rättigheter och trots förekomsten av nationella processregler genom vilka principen om rättskraft genomförs.

35 Domstolen erinrar om att principen om rättskraft äger stor betydelse i såväl gemenskapsrätten som de nationella rättsordningarna.

36 Såsom domstolen redan har slagit fast är det, för att säkerställa såväl en stabil rättsordning och stabila rättsförhållanden som en god rättskipning, nämligen viktigt att domstolsavgöranden som har vunnit laga kraft efter det att tillgängliga rättsmedel har uttömts eller fristerna för dessa har löpt ut inte längre kan angripas (dom av den 30 september 2003 i mål C-224/01, Köbler, REG 2003, s. I-10239, punkt 38, av den 16 mars 2006 i mål C-234/04, Kapferer, REG 2006, s. I-2585, punkt 20, och av den 3 september 2009 i mål C-2/08, Fallimento Olimpiclub, REG 2009, s. I-7501, punkt 22).

37 Det följer av domstolens rättspraxis att det i gemenskapsrätten följaktligen inte föreskrivs någon skyldighet för nationella domstolar att underlåta att tillämpa nationella processregler som leder till att avgöranden vinner rättskraft, även om ett sådant agerande skulle kunna bringa ett åsidosättande av gemenskapsrätten att

upphöra (se, bland annat, dom av den 1 juni 1999 i mål C-126/97, Eco Swiss, REG 1999, s. I-3055, punkterna 47 och 48, och domarna i de ovannämnda målen Kapferer, punkt 21, och Fallimento Olimpiclub, punkt 23).

38 När det saknas gemenskapslagstiftning på området bestäms formerna för att genomföra principen om rättskraft av medlemsstaternas nationella rättsordningar enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. De bestämmelser genom vilka principen genomförs får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som gäller liknande nationella situationer (likvärdighetsprincipen) eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen) (se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen Kapferer, punkt 22, och Fallimento Olimpiclub, punkt 24).

39 Domstolen har, vad först beträffar effektivitetsprincipen, redan slagit fast att varje fall där frågan gäller om en nationell förfarandebestämmelse gör det omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa gemenskapsrätten måste bedömas med beaktande av den ställning som denna bestämmelse har inom förfarandet i dess helhet, dess förlopp och dess särdrag vid de olika nationella domstolarna. Ur denna synvinkel finns det anledning att i förekommande fall beakta de principer som det nationella rättssystemet bygger på, som till exempel skyddet för rätten till försvar, principen om rättssäkerhet och principen om förfarandets riktiga förlopp (dom av den 14 september 1995 i mål C-312/93, Peterbroeck, REG 1995, s. I-4599, punkt 14, och domen i det ovannämnda målet Fallimento Olimpiclub, punkt 27).

40 Den aktuella skiljedomen i målet vid den nationella domstolen har i förevarande fall vunnit laga kraft på grund av den berörda konsumentens underlåtenhet att väcka talan om ogiltigförklaring av nämnda dom inom den föreskrivna fristen.

41 Domstolen påpekar i det avseendet att det framgår av fast rättspraxis att det är förenligt med gemenskapsrätten att det av rättssäkerhetshänsyn fastställs rimliga talefrister med prekluderande verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 december 1976 i mål 33/76, Rewe-Zentralfinanz och Rewe-Zentral, REG 1976, s. 1989, punkt 5, svensk

specialutgåva, volym 3, s. 261, av den 10 juli 1997 i mål C-261/95, Palmisani, REG 1997, s. I-4025, punkt 28, och av den 12 februari 2008 i mål C-2/06, Kempter, REG 2008, s. I-411, punkt 58). Sådana tidsfrister gör det nämligen inte praktiskt omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 september 2002 i mål C-255/00, Grundig Italiana, REG 2002, s. I-8003, punkt 34).

42 Domstolen ska således pröva rimligheten av en sådan tvåmånadersfrist som avses i artikel 41.4 i lag nr 60/2003, vid vars utgång en skiljedom, i avsaknad av en talan om ogiltigförklaring, blir slutlig och sålunda vinner laga kraft.

43 Såsom domstolen redan har slagit fast är en frist på 60 dagar inte något som i sig kan kritiseras (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Peterbroeck, punkt 16).

44 En sådan preklusionsfrist förefaller rimlig i den meningen att den gör det möjligt att både bedöma huruvida det föreligger skäl för att väcka talan mot en skiljedom och förbereda en eventuell talan om ogiltigförklaring av densamma. I förevarande mål har det på intet sätt påståtts att de nationella processregler som reglerar en talan om ogiltigförklaring av en skiljedom, och bland annat den för ändamålet föreskrivna tidsfristen på två månader, är orimliga.

45 Vidare påpekas att tidsfristen i artikel 41.4 i lag nr 60/2003 börjar löpa från dagen för delgivningen av skiljedomen. Konsumenten i målet vid den nationella domstolen riskerar således inte att hamna i en situation där preklusionfristen börjar löpa, eller till och med har löpt ut, innan hon ens fått vetskap om den oskäliga skiljeklausulens verkningar till hennes nackdel.

46 Under dessa omständigheter förefaller en sådan frist vara förenlig med effektivitetsprincipen i den mån den inte i sig innebär att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt för konsumenter att utöva sina rättigheter enligt direktiv 93/13 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 februari 2003 i mål C-327/00, Santex, REG 2003, s. I-1877, punkt 55).

47 Ett iakttagande av effektivitetsprincipen i en sådan situation som avses i målet vid den nationella domstolen kan i vart fall aldrig innebära ett krav på att en nationell domstol inte bara ska kompensera för att en konsument som saknar kännedom om sina rättigheter underlåter att vidta en processuell åtgärd, såsom var fallet i domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, utan även fullt ut uppväga den totala passiviteten hos en berörd konsument som, i likhet med svaranden i målet vid den nationella domstolen, varken har deltagit i skiljeförfarandet eller väckt talan om ogiltigförklaring av den skiljedom som, av det skälet, har blivit slutlig.

48 Av det anförda följer att de processregler som införts i den spanska lagstiftningen om oskäliga villkor i konsumentavtal inte gör det omöjligt eller orimligt svårt för konsumenter att utöva sina rättigheter enligt direktiv 93/13.

49 Såvitt sedan avser principen om likvärdighet krävs enligt denna att de villkor som uppställs i nationell rätt angående möjligheten att ex officio tillämpa en gemenskapsbestämmelse inte får vara mindre förmånliga än dem som reglerar tillämpningen ex officio av interna regler av samma rang (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 14 december 1995 i de förenade målen C-430/93 och C-431/93, van Schijndel och van Veen, REG 1995, s. I-4705, punkterna 13 och 17 och där angiven rättspraxis).

50 Det ankommer på den nationella domstolen, som är ensam om att ha direkt kunskap om de nationella reglerna om talerätt, att vid bedömningen av huruvida nämnda princip har iakttagits i målet vid den, undersöka såväl tvisteföremålet som de väsentliga beståndsdelarna i en sådan på nationell rätt grundad talan som påstås vara likartad (se bland annat dom av den 16 maj 2000 i mål C-78/98, Preston m.fl., REG 2000, s. I-3201, punkterna 49 och 56). Domstolen kan emellertid lämna den nationella domstolen vissa

upplysningar om tolkningen av gemenskapsrätten som kan vara till hjälp för denna i dess bedömning (se domen i det ovannämnda målet Preston m.fl., punkt 50).

51 Det har ovan i punkt 30 påpekats att artikel 6.1 i direktiv 93/13 är en tvingande bestämmelse. Tilläggas ska att det framgår av domstolens rättspraxis att nämnda direktiv i sin helhet utgör, i enlighet med artikel 3.1 t EG, en grundläggande åtgärd som är oundgänglig för att de uppgifter som Europeiska gemenskapen har anförtrotts ska kunna utföras och, i synnerhet, för att höja levnadsstandarden och livskvaliteten i hela gemenskapen (domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 37).

52 Det ska, med hänsyn till karaktären på och betydelsen av det allmänintresse som ligger bakom det skydd som direktiv 93/13 är ägnat att ge konsumenterna, konstateras att artikel 6 i nämnda direktiv måste anses vara likvärdig med de nationella bestämmelser som inom den nationella rättsordningen utgör tvingande rätt.

53 Av det anförda följer att, i den mån den nationella domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom enligt nationella processregler är skyldig att ex officio bedöma en skiljeklausuls förenlighet med nationella regler som utgör tvingande rätt, är den även skyldig att, så snart som den har kännedom om de rättsliga eller faktiska omständigheter som därvid krävs, ex officio pröva huruvida skiljeklausulen i fråga är oskälig enligt artikel 6 i nämnda direktiv (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Pannon GSM, punkt 32).

54 En sådan skyldighet för den nationella domstolen föreligger även när den enligt nationell rätt har en fakultativ möjlighet att ex officio pröva huruvida en sådan klausul är förenlig med nationella bestämmelser som utgör tvingande rätt (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen van Schijndel och van Veen, punkterna 13, 14 och 22, och i det ovannämnda målet Kempter, punkt 45).

55 Enligt den spanska regeringen är den domstol som ska pröva ansökan om verkställighet av en slutlig skiljedom behörig att ex officio pröva giltigheten av en skiljeklausul i ett avtal mellan en näringsidkare och konsument på den grunden att den strider mot nationell tvingande rätt. Att domstolarna har en sådan behörighet har även godtagits i flera domar som nyligen har avkunnats av Audiencia Provincial de Madrid och Audiencia Nacional.

56 Det ankommer således på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida det förhåller sig på det viset i det mål som har anhängiggjorts vid den.

57 Vad slutligen beträffar konsekvenserna av att den domstol som ska pröva ansökan om verkställighet konstaterar att ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument innehåller en oskälig skiljeklausul, påpekas att medlemsstaterna är skyldiga enligt artikel 6.1 i direktiv 93/13 att föreskriva att oskäliga villkor inte, ”på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt”, är bindande för konsumenten.

58 Såsom den ungerska regeringen har föreslagit i sitt skriftliga yttrande ankommer det på den hänskjutande domstolen att vid förekomsten av en oskälig skiljeklausul vidta alla åtgärder som är nödvändiga med avseende på skiljedomen för att skiljeklausulen inte ska vara bindande för konsumenten.

59 Mot bakgrund av det ovan anförda ska frågan besvaras enligt följande. Direktiv 93/13 ska tolkas så, att en nationell domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom avkunnad i konsumentens utevaro, är skyldig att, så snart som den har kännedom om de rättsliga eller faktiska omständigheter som därvid krävs, ex officio pröva huruvida skiljeklausulen i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument är oskälig, såvitt den enligt nationella processregler har rätt att företa en sådan prövning i liknande förfaranden av nationell art. Om så är fallet ankommer det på

nämnda domstol att vidta alla nödvändiga åtgärder enligt nationell rätt för att säkerställa att klausulen inte är bindande för konsumenten.

Rättegångskostnader

60 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas på så sätt, att en nationell domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom avkunnad i konsumentens utevaro, är skyldig att, så snart som den har kännedom om de rättsliga eller faktiska omständigheter som därvid krävs, ex officio pröva huruvida skiljeklausulen i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument är oskälig, såvitt den enligt nationell processrätt har rätt att företa en sådan prövning i liknande förfaranden av nationell art. Om så är fallet ankommer det på nämnda domstol att vidta alla nödvändiga åtgärder enligt nationell rätt för att säkerställa att klausulen inte är bindande för konsumenten.

Underskrifter